

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Ερμηνεία Αποκαλυπτικών κειμένων της Καινής Διαθήκης

Ενότητα 4: Κουμράν και αποκαλυπτική

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Κουμράν και αποκαλυπτική

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η κοινότητα του Κουμράν (I)

«[Ο Θεός] άφησε ένα κατάλοιπο στον Ισραήλ και δεν το διατήρησε για να καταστραφεί. Και την στιγμή της οργής, 390 χρόνια μετά την παράδοσή τους από αυτόν στα χέρια του βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ, τους επισκέφτηκε κι έκανε ένα βλαστό να ανθίσει από τον Ισραήλ και τον Ααρών για να κληρονομήσει τη γη του και για να ευημερήσει πάνω στη γη. Και έλεγξαν τον εαυτό τους και αναγνώρισαν ότι ήταν ένοχοι κι όμως για 20 χρόνια ήταν ως τυφλοί που ψηλαφώντας έψαχναν το δρόμο τους».

(Κείμενο της Δαμασκού 1)

Η κοινότητα του Κουμράν (II)

- ▶ 390 χρόνια - πραγματικός ή συμβολικός αριθμός;
- ▶ Αν είναι πραγματικός -> αρχές 2^{ου} αι. π.Χ.
-> συγγένεια με την εμφάνιση «των εκλεκτών δικαίων από το εκλεκτό δένδρο της δικαιοσύνης» (Ενώχ).
- ▶ Συμβολικός ο αριθμός εάν συνδεθεί με το Ιεζ 4, 5 -> μπορεί να είναι κάποια άλλη ομάδα του αρχαίου Ιουδαϊσμού.

Ενώχ και Κουμράν (I)

- ▶ Μία ιδεολογική συνέχεια:
 - Το ηλιακό ημερολόγιο.
 - Όμοια κοσμολογία / αγγελολογία.
 - Κρίση κατά τα έσχατα – τιμωρία των αμαρτωλών.

- ▶ Διαφορές:
 - Διαφοροποιήσεις στην κατανόηση της αιώνιας ζωής και των δαιμόνων.
 - Κουμράν : pesher και hallakha.
 - Κουμράν: οργάνωση της κοινότητας / ιεραρχία.

Ενώχ και Κουμράν (II)

- ▶ Τα κείμενα του Ενώχ σε μία πρώιμη περίοδο της ομάδας του Κουμράν; (Martinez – van der Woude).
- ▶ Μία περισσότερο χαλαρή σχέση (J. Collins):
 - Το βιβλίο του Ενώχ δεν έχει τη θέση αποκάλυψης στο Κουμράν.
 - Στα κείμενα του Κουμράν διακρίνουμε επιρροές από διάφορες παραδόσεις: βιβλίο του Δανιήλ, χαλακχικές παραδόσεις της ομάδας των Σαδδουκαίων.
- ▶ Η κοινότητα δέχεται επιρροές από περισσότερες παραδόσεις, τις οποίες προσαρμόζει στο παρόν της.

Οι αρχαιολογικές και παλαιογραφικές ενδείξεις

- ▶ Τα αρχαιολογικά ευρήματα (κυρίως νομίσματα) οδηγούν στη χρονολόγηση των απαρχών της εγκατάστασης της ομάδας στο Κουμράν: υπήρχε στην εποχή του Αλέξανδρου Ιανναίου (103-76 π.Χ.) και ίσως ήδη του Ιωάννη Υρκανού (134-104 π.Χ.).
- ▶ Κανένα χειρόγραφο του Κουμράν δεν τοποθετείται πριν από τον 1^ο αι. π.Χ.
- ▶ Η περιοχή εγκαταλείπεται στα τέλη του 1^{ου} αι. π.Χ. - κατοικείται ξανά λίγο αργότερα μέχρι την καταστροφή του 68 μ.Χ. από τους Ρωμαίους.

Ο Δάσκαλος της Δικαιοσύνης κι ο Πονηρός Αρχιερέας (I)

- ▶ Ο Δάσκαλος της Δικαιοσύνης εμφανίζεται λίγο μετά τη δημιουργία της ομάδας.
- ▶ Δίνει μια νέα ερμηνεία στις Γραφές.
- ▶ Η ομάδα που οργανώνεται γύρω του αποσύρεται στην έρημο.
- ▶ Αυτοχαρακτηρίζονται: «οι άγιοι του Υψίστου», «οι άγιοι της διαθήκης», «οι υιοί του φωτός», «οι εκλεκτοί του Θεού» κ.ά.

Ο Δάσκαλος της Δικαιοσύνης κι ο Πονηρός Αρχιερέας (II)

- ▶ Ο Δάσκαλος της Δικαιοσύνης έρχεται αντιμέτωπος με τον Πονηρό Αρχιερέα.
- ▶ Δεν μπορεί να ταυτιστεί με βεβαιότητα με έναν συγκεκριμένο αρχιερέα της Μακκαβαϊκής ή της Ασμοναϊκής περιόδου .
- ▶ Πιθανοί πονηροί αρχιερείς: Ιωνάθαν Μακκαβαίος ή Σίμων Μακκαβαίος ή Αλέξανδρος Ιανναίος.
- ▶ Η ομάδα αποχώρησε για θέματα ημερολογια και καθαρότητας στην εποχή των Ασμοναίων (ίσως στην εποχή του Ιωάννη Υρκανού).

Αποκαλυπτικά θέματα

Τα μυστήρια του Θεού κι η αποκάλυψη (I)

- ▶ Όλα τα πράγματα στον κόσμο ρυθμίζονται από τα μυστήρια του Θεού (βλ. Δαν 2 και 4).
- ▶ Μέσα σε αυτό το σχέδιο της Θείας Πρόνοιας εντάσσονται όλα: όχι μόνο ο κόσμος των ανθρώπων αλλά κι εκείνος των αγγέλων κι η λειτουργία του κόσμου.

Τα μυστήρια του Θεού κι η αποκάλυψη (II)

«Κι όταν λέει 'έτσι ώστε να μπορεί να τρέξει αυτός που τα διαβάσει' η ερμηνεία του αφορά τον Δάσκαλο της Δικαιοσύνης στον οποίο ο Θεός φανέρωσε όλα τα μυστήρια των λόγων των δούλων του προφητών» .

(Peshar Αββακούμ 7, 3-4)

- ▶ Ο Δάσκαλος της Δικαιοσύνης μεταφέρει την αποκάλυψη των μυστηρίων του Θεού στην κοινότητα.
- ▶ Η απόλυτη αυθεντία - δεν έχει ανάγκη ερμηνευτή αγγέλου.

Pesharim (I)

“... Ο Γιαχβέ μου είπε: ‘γράψε το όραμα και κάνε το σαφές επάνω στις πλάκες έτσι ώστε με ευκολία [να μπορεί να το διαβάσει κάποιος]’ Η ερμηνεία του *pesher* είναι εδώ: «ο Θεός είπε στον Αββακούμ να γράψει ό,τι θα συμβεί στη γενιά που έρχεται. Δεν έκανε όμως σαφές πότε θα έρθει αυτή η εποχή ... [η ερμηνεία] αναφέρεται στον Δάσκαλο της Δικαιοσύνης στον οποίο ο Θεός φανέρωσε όλα τα μυστήρια των δούλων του προφητών» .

1 QbHab 7, 1–5

Pesharim (II)

- ▶ Υπομνήματα των προφητικών κειμένων.
- ▶ Τα βιβλικά κείμενα εφαρμόζονται στο παρόν της κοινότητας του Κουμράν.
- ▶ Δεν είναι καθαυτό αποκρυπτικά κείμενα.
- ▶ Παρουσιάζουν όμως ομοιότητες με αυτές:
 - Οι πηγές της αποκάλυψης καλύπτονται με μυστήριο.
 - Οι Γραφές χρήζουν βαθύτερης ερμηνείας.
 - Ο Δάσκαλος της Δικαιοσύνης μόνο μπορεί να δώσει αυτήν την ερμηνεία.

Τα δύο πνεύματα (I)

«Από τον Θεό έρχεται όλη η γνώση για όσα υπάρχουν κι όσα θα γίνουν. Πριν υπάρξει ο,τιδήποτε ο Θεός όρισε το σχέδιό του και όταν αυτά έρχονται στην ύπαρξη, αυτό γίνεται σύμφωνα με το ένδοξο σχέδιό του ώστε να το εκπληρώσουν απaráλλακτα ... Έφτιαξε τον άνθρωπο να κυβερνά στον κόσμο και έθεσε σε αυτόν δύο πνεύματα για να πορεύεται μέχρι την μέρα που θα έρθει σε αυτόν: τα πνεύματα της αλήθειας και της πονηρίας».

Κανονισμός της Κοινότητας 1QS 3, 15-19

Τα δύο πνεύματα (II)

- ▶ Πνεύμα της αλήθειας – άρχων του φωτός – υιοί του φωτός – Μιχαήλ.
- ▶ Πνεύμα πονηρίας – άρχων του σκότους – υιοί του σκότους – Βελιάλ.
- ▶ Κατοικούν μέσα στον άνθρωπο – ένας πόλεμος μέσα στην καρδιά του ανθρώπου.
- ▶ Μετά το θάνατο: τιμωρία των αδικών (αιώνιο πυρ και σκοτάδι) – αποκατάσταση των δικαίων.

Τα δύο πνεύματα (III)

- ▶ Παρόμοιος δυαλισμός Α' Ενώχ και Ιωβηλαία.
- ▶ Επιδράσεις σοφιολογικής γραμματείας
- ▶ Ζοροαστρισμός.
- ▶ Στα κείμενα του Κουμράν ο Θεός δημιουργεί τα δύο πνεύματα: επομένως και το κακό.
- ▶ Πόσο είναι ελεύθερος ο άνθρωπος να επιλέξει;
- ▶ Κεντρική θέση στη θεολογία του Κουμράν – αναπτύχθηκε πριν τις αρχές του 1^{ου} αι. π.Χ.

Η αντίληψη της ιστορίας

- ▶ Πόλεμος των δύο πνευμάτων σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας και μέχρι τα έσχατα
- ▶ Χωρισμός της ιστορίας σε περιόδους (βλ. Δανιήλ 9).
- ▶ Χωρισμός σε 10 εβδομάδες στην *Αποκάλυψη των Εβδομάδων* (βλ. 10 εβδομάδες στην *Αποκάλυψη των Εβδομάδων*).

Τα έσχατα

- ▶ Σημαντικό το 10^ο ιωβηλαίο - στο τέλος του η μέρα της Εξιλέωσης.
- ▶ Αποκατάσταση της γενιάς του Μελχισεδέκ.
- ▶ Μελχισεδέκ: ουράνια μορφή = Άρχων του Φωτός / Μιχαήλ.
- ▶ Η κοινότητα θεωρεί ότι ζει στα έσχατα.
- ▶ Κατανοεί όμως ότι υπάρχει μία καθυστέρηση στην έλευση της τελικής μέρας της εξιλέωσης.
- ▶ Κατά τα έσχατα κρίση των ανθρώπων - εσχατολογικός πόλεμος με τους εθνικούς - αποκατάσταση του νόμιμου ιερατείου στο Ναό και της δαυιδικής βασιλείας.

Η καθυστέρηση των εσχάτων

«Υπάρχει ακόμη ένα όραμα όσον αφορά στον ορισμένο χρόνο. Μαρτυρεί για το τέλος του χρόνου και δεν παραπλανά. Σύμφωνα με αυτήν την ερμηνεία το τέλος θα παραταθεί και θα είναι μεγαλύτερο από ο,τιδήποτε προφήτευσαν οι προφήτες, γιατί τα μυστήρια του Θεού είναι φοβερά. Αν αργεί να το περιμένετε, γιατί θα έρθει σίγουρα και δεν θα αργήσει. Η ερμηνεία του αφορά στους ανθρώπους της αλήθειας, αυτούς που τηρούν το Νόμο, που τα χέρια τους δεν κουράζονται να εργάζονται την αλήθεια, όταν θα πλησιάσει το τέλος του κόσμου, γιατί αυτό θα έρθει σύμφωνα με το ορισμένο σχέδιο».

IQhHab 7, 6-13

Οι δύο Μεσσίες

- ▶ Αναβίωση των μεσσιανικών προσδοκιών κατά τον 1^ο αι. π.Χ. (*Ψαλμοί Σολομώντος - Κουμράν*).
- ▶ Κουμράν: δύο μεσσίες - ένας ιερατικής προέλευσης κι ένας βασιλικής (δαυιδικής) (βλ. και Ζαχ 4, 14).
- ▶ Αντίδραση στην ασμοναϊκή τακτική συνδυασμού της πολιτικής με την ιερατική εξουσία;
- ▶ Οι δύο μεσσίες θα έρθουν στο τέλος των καιρών.
- ▶ Τον ερχομό τους θα προαναγγείλει μία μορφή που μοιάζει με τον Ηλία (*redivivus*).

Ο Υιός του Θεού

« ‘Υιό του Θεού’ θα τον ονομάσουν, θα τον καλέσουν ‘Υιό του Υψίστου’. Σαν τις σπίθες [που είδες στο όραμά σου] έτσι θα είναι το βασίλειό του. Θα κυβερνήσουν στη γη για χρόνια, θα τα ποδοπατήσουν όλα. Οι άνθρωποι θα ποδοπατήσουν τους ανθρώπους και η μία πόλη την άλλη [...] μέχρι που ο λαός του Θεού θα εγερθεί και θα σταματήσει το ξίφος. Το βασίλειό του θα είναι ένα αιώνιο βασίλειο κι η δρόμοι του αλήθεια. Θα κρίνει τη γη με αλήθεια και θα έρθει η ειρήνη. Θα πάψει το ξίφος στη γη κι όλες οι πόλεις θα τον προσκυνήσουν. Ο μεγάλος Θεός θα είναι η δύναμή του. Θα κάνει πόλεμο στο όνομά του, θα παραδώσει τα έθνη στα χέριά του και θα τους ρίξει όλους μπροστά του. Η βασιλεία του θα είναι αιώνια»

Ο Πόλεμος του Φωτός και του Σκότους

- ▶ Τελικός πόλεμος μεταξύ του Ισραήλ και των εθνικών / υιών του Φωτός και υιών του Σκότους.
- ▶ Εγχειρίδιο του Πολέμου : γνώση της τέχνης του πολέμου της ελληνιστικής περιόδου – λειτουργικά στοιχεία (έμφαση στην προσευχή).
- ▶ 40 χρόνια πολέμου (7 σαββατικά έτη).
- ▶ Ο ρόλος του δαυιδικού Μεσσία.
- ▶ Πόλεμος σε δύο επίπεδα: κόσμος των αγγέλων και κόσμος των ανθρώπων.

Τα έσχατα

- ▶ Όχι συστηματική περιγραφή των εσχάτων.
- ▶ Τιμωρία των αδίκων και αποκατάσταση των δικαίων.
- ▶ Μαρτυρίες για την προσδοκία της ανάστασης.
- ▶ Βεβαιότητα ότι ζουν ήδη στην κοινωνία των αγγέλων.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τσαλαμπούνη Αικατερίνη. «Ερμηνεία Αποκαλυπτικών κειμένων της Καινής Διαθήκης. Κουμράν και Αποκαλυπτική». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS281/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Φίλιππος Γερμάνης
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

